Шабат кюн, байрым ай (февраль), 4, 2023 жыл • № 13 (21214)

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жыйылыу

Озгъан жылны эсеплери сюзюлгендиле, борчла салыннгандыла

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков Къыйын болумладан сакъланыу, аланы хаталарын кетериу эмда от тюшюуню болдурмау жаны бла комиссияны жыйылыуун бардыргъанды. Анга КъМР-ни Правительствосуну Председатели Мусукланы Алий, Россейни МЧС-ини КъМР-де Баш управлениясыны таматасы Михаил Надежин, РФ-ни Президентини СКФО-да толу эркинликли келечисини аппаратыны КъМР-де федерал инспектору Тимур Макоев, министрле, шахарланы бла районланы администрацияларыны башчылары да къатышхандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Парламент

Сенатор бла байламлыкъла кючленирикдиле

КъМР-ни Парламентини жай сессияда биринчи жыйылыуунда республиканы законла чыгъарыучу органыны РФ-ни Федерация Советинде келечиси, бюджет эм финанс рынокла жаны бла комитетни башчысыны орунбасары Улбашланы Мухарбий былтыр кюз арты сессияда тамамлагъан ишини эсеплери бла шагъырей этгенди депутатланы. Кенгешни спикер Татьяна Егорова бардыргъанды.

Сенатор былтыр РФ-ге, республикагъа да бизге къажау болгъан къыралла кийирген санкцияланы болумунда ишлерге тюшгенин чертгенди. Аны себепли Правительствогъа, РФ-ни Ара Банкына, республиканы власть органларына да финанс болумну тапландырыу жаны бла мадарланы къысха заманны ичинде къабыл кёрюрге тюшгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Белгилеу

«Сталинград сермешде хорлам уллу магъананы тутханды»

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коков республикада жашагъанланы Сталинград сермешни 80-жыллыгъы бла алгъышлагъанды.

«Бюгюн биз деменгили къыралыбызны тарыхында магъаналы кюнню белгилейбиз – Сталинград сермешде немис-фашист аскерлени ууатханыбызны 80-жыллыгъын. Ол сермеш Уллу Ата журт урушда бек уллуду. Атышыула 1942 жылда 17 июльда башланып 1943 жылда 2 февральгъа дери болгъандыла.

Сталинград сермешде хорлам энчи магъананы тутханды, Экинчи битеудуния урушда болумну тюрленнгенини аллы эди ол. Ол кюнледе Волганы тийрелеринде къыралыбызны эмда битеу адам улуну къадары къаллай боллугъу белгилене эди. Фашистле Кавказда да жеталмагъандыла муратларына, аны уа душман, къыралны теренине ётерча, керекле тапдыргъан мурдор этерге умутлу болгъанды. Сталинград ызда аскерлерибиз жетишимли болгъанлары себепли Шимал-Кавказ чабыуул операция башланнганды. 11 январьда окъуна Совет Армия Къабарты-Малкъарны, къыралны къыбыла жанлы башха регионларын немис-фашист ууучлаучуладан эркин этгенди.

Сталинград тийресинде таурухлу сермешде Къабарты-Малкъарны уланлары да сермешгендиле. Аладан асламысы хорлам ючюн жигитлеча жан бергендиле. Бизни аскерчилерибиз хар тийре, хар юй ючюн жанларын аямагъанлай кюрешгендиле. Ата журтубузну кертичи уланлары – ала ёз жерлери, келлик тёлюлени мамыр жашаулары ючюн къазауат бардыргъандыла.

Къызыл аскерни, Сталинградны адамларыны жигитликлери – ол деменгили кишиликни, кючлюлюкню эм жигитликни юлгюсюдю. Биз Сталинград сермешни батырларыны хурметлерине баш урабыз. Аланы жигитликлери ёмюрледе да Россейни кёп миллетли халкъын бирлешдирген юлгю болгъанлай турлукъду», – деп айтылынады КъМР-ни Башчысы Казбек Коковну обращениясында.

Сюд приставла 3 бет

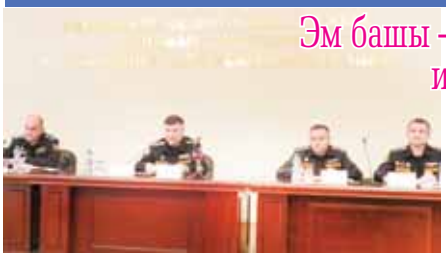

Эм башы – инсанланы законлу излемлерин толтуруу

Сюд приставланы Федерал Службасыны КъМР-де Управлениясы былтыр ишини эсеплерин чыгъаргъанды.

Ала бла журналистлени ведомствону башчысы Бауаланы Ахмат шагъырей этгенди.

Кёрмюч 12 бет

Нартла журтуну хазналары бюгюннгю суратчыланы ишлеринде

Бу кюнледе Суратлау искусстволаны А. Л. Ткаченко атлы музейинде «Нартла журтуну хазналары» деген ат бла сурат кёрмюч бардырылады.

Озгъан жылны эсеплери сюзюлгендиле, борчла салыннгандыла

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.

Жыйылыуда Россейни МЧС-ини КъМР-де Баш управлениясыны 2022 жылда ишини эсеплери сюзюлгендиле эмда быйылгъа борчла салыннгандыла. Ишни башлай, Казбек Коков озгъан жыл табийгъат къыйынлыкъла азыракъ болгъанларын эсгертгенди. Суу бир бек кётюрюлюп, къар юзюлюп, ырхы келип да артыкъ уллу хата салынмагъанды, дегенди. Республиканы оноучусу комиссияны къауумуна геополитика болумну эсге алыргъа, тинтиулени дайым бардырыргъа, табийгъат къыйынлыкъланы алгъадан билип, болдурмазгъа, хата тюшген жерлеге терк жетиучю службаланы бла власть органланы бирге ишлеулерин къыйматлы этерге буюргъанды.

Михаил Надежин а 2022 жылда ведомствода къуллукъ этгенлеге бир къыйын болумну бла 27 социал къаугъаны тюзетирге тюшгенин билдиргенди. Кесини сёлешиуюнде ол быллай шартла келтиргенди: республикада от тюшген 1470 кезиу эсепге алыннганды, алада 780 адам къоркъуусуз жерлеге кёчюрюлгендиле эмда ёлюмден къутхарылгъандыла, 1,4 миллиард сом багъасы ырысхы да сакъланнганды. От ёчюлтюучюле былтыр 2,5 мингден артыкъ кере чыкъгъандыла от тюшген жерлеге, 452 кере уа жолда аварияланы хаталарын кетерирге баргъандыла, 16 адамны да ёлюмден къутхаргъандыла.

Баш управлениянын надзор бардырыучу бёлюмлери объектледе отдан сакъланыу не халда болгъанын тинтирге 293 кере чыкъгъандыла. Россейни МЧС-ини Элбрусда излеу-къутхарыу отрядыны къутхарыучулары излеу-къутхарыу жумушлагъа 140 кере чыкъгъандыла, 128 адамны ёлюмден къутхаргъандыла. Адамланы къутхарыу жаны бла ишле тау бийиклени къыйын хауа болумларында ётген кезиуле да кёп болгъандыла.

Сёз от ёчюлтюучюлени ырысхы-техника онгларын кючлендирирге кереклисини юсюнден да баргъанды. КъМР-ни къурулуш эмда ЖКХ министри **Алим Бербеков** билдиргенге кёре, быйыл Жангы Хамидие эмда Заюково элледе от тюшюуге къажау деполаны жангыларыны къурулушлары ахырларына жетдирилликдиле, алгъыннгыларына да ремонт этилликди.

Жыйылыуну эсеплерине тийишлиликде Къыйын болумладан сакъланыу, аланы хаталарын кетериу эмда от тюшюуню болдурмау жаны бла комиссияны 2023 жылда ишлерини планы жангыдан жарашдырыллыкъды эмда къабыл кёрюллюкдю.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Сенатор бла байламлыкъла кючлениирикдиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

– Былтыр Къабарты-Малкъарны власть органлары барысы да бирге келишип ишлегендиле: республиканы Башчысы **Казбек Коков**, Правительство, Парламент, сенаторла, депутатла. РФ-ни Правительствосу, Финансла министерство, башха федерал органла бла байламлыкъла къуралгъандыла. Ол а чыгъа баргъан кемчиликлени къысха заманны ичинде тамамларгъа онг бергенди, – дегенди Улбашланы Мухарбий.

Докладчы КъМР-ни социал-экономикасын айнытыугъа бурулгъан жумушланы юслеринден тынгылы айтханды. Сёз Миллет финанс советде келечилигини, РФ-ни Федерация Советинде финанс рынокланы айнытыу жаны бла советини, бюджетле аралы болумланы соруулары жаны бла комиссияны ишлерине къатышханыны, Къырал Думаны финанс соруула жаны бла комитети бла байламлыкъланы юслеринден да баргъанды.

Былтыр Федерация Советни 21 жыйылыуу болгъанды, аладан 600-ден аслам законну проектине къаралгъанды. Къуралгъан болумну эсге алып, законла чыгъарыучула артыкъда магъаналы иш тамамлагъанларын чертгенди.

– Къырал жангы болумлагъа юйреннгенди деп айталлыкъбыз. Энди уа айнытыуну соруулары къараргъа керекди. РФ-ни Президенти Владимир Путин стратегия магъаналы алты жумушну белгилегенди: бизге нёгерли къыралла бла байламлыкъланы кенгертирге, технологиялы эм финанс жалынчакъсызлыкъны жалчытыргъа, инфраструктураны эм жашау журт-коммунал сфераны игилендирирге, кереклерин тапмагъан адамланы керек зат бла жалчытыргъа, аналыкъгъа бла сабийликге себеплик этерге кереклиси айтылгъанды. Бу буйрукъланы толтруу жаны бла мадарла этиледиле. Былтыр законла чыгъарыучула санкциялагъа къажау законланы жарашдырыугъа баш магъана бергендиле. Ала экономиканы ышаннгылылыгъын, регионланы бла инсанланы излемлерин жалчытыугъа бурулупдула. Битеу бу жумушла хайырлылыкъларын кёргюзтмей къоймагъандыла, – дегенди Улбашланы Мухарбий.

Парламентарийле РФ-ни къауумуна тёрт жангы регионну кийириуню юсюнден законланы къабыл кёргенлерини юсюнден да айтханды ол. Бюгюнлюкде уа аланы къыралны праволу, социал эм экономика жашауна сингириу жаны бла тийишли жумушла толтуруладыла.

– Энчи аскер операция бардырыу бла байламлы законла да хазырланнгандыла. Анга къатышханланы эмда аланы юйюрлерин къоруулау жаны бла магъаналы иш бардырылгъанды. Ол санда мобилизация бла аскерге чакъырылгъанлагъа финанс эм социал себеплик жаны бла законла жарашдырылгъандыла. Алагъа урунуу гарантияла берилгендиле, ипотека каникулла кийирилгендиле. Гитче эм орталыкъ бизнесге болушлукъ да этилгенди. Энчи аскер операциягъа кеслерини ыразылыкълары бла къатышханлагъа «Къаугъаланы ветераны» деген статус бериуню юсюнден закон да ишлеп башлагъанды, – деп эсгертгенди ол.

Сёз законлагъа бурулгъан башламчылыкъланы юслеринден да баргъанды. Ол санда РФ-ни Правительствосуна, регионлагъа бла муниципал власть органлагъа, бюджетни юсюнден законнга тюзетиуле кийирмей, къырал эм муниципал гарантияланы программаларына тюрлениуулени къабыл кёрюрге эркинликле бериуню юсюнден документ къабыл кёрюлгенди. Дагъыда микрофинанс организациялагъа кредитлени ёлчемлерин азайтыу жаны бла мадарланы эм башхаланы.

Сенаторланы башламчылыкълары бла ата-аналагъа ауругъан сабийлери бла саулукъ сакълау учреждениядa хакъсыз турургъа эркинликле берилгендиле, нотариусну жумушлары ючюн тёлеуле ачыкъ этилгендиле, башха соруула тамамланнгандыла.

– КъМР-ни Парламентини тирилигин белгилерге сюеме. Федерация Советни жыйылыуларында регионладан законланы саны ачыкъ этилиучюдю. Бизни республика, Татьяна Борисовнаны эмда депутатланы хайырындан, алчыланы санында айтылыучуду, – дегенди докладчы.

Бюджет болумла жаны бла юч жанлы комиссияны эмда Федерал Жыйылыуну бюджет ачханы юлешиу жаны бла комиссияны бла миллет финанс советни къауумунда толтурулгъан жумушланы юслеринден да айтханды докладчы.

– 2023 жылны бюджети къыйын болумлада къуралгъанды. Регионлагъа бюджетлерини ышаннгылылыкъларын жалчытыугъа дотациялагъа индексация этилирин жалчытханбыз. Аны хайырындан быйыл республикагъа бёлюнген ачханы саны 17 процентге кёбейтилгенди. Дотация 18 миллиард сомдан озгъанды. Биринчи эм экинчи окъулууну аллында бюджетле аралы трансфертлени юлешиу низам тынгылы сюзюлгенди. Республикагъа 2023 жылда 43 миллиард сом берилгенди, андан 22 миллиарды субсидияладыла. Аны бла бирге КъМР-ни кеси файдалары ёсгенлерин айтырчады. Ол а бюджетни файдаларын бла къоранчларын бирге келишдиреди, – дегенди Улбаш улу.

Инсанлагъа социал келишимни чеклеринде къырал болушлукъну ёлчеми, регионлагъа эллени айнытыугъа субсидияла, халкъны иш бла жалчытыу аралары тапландырыугъа ачха кёбейтилирин да жалчытхандыла сенаторла. Сёзге, республикагъа эллени айнытыу программагъа берилген ачха 180 миллиондан 490 миллионнга дери ёсдюрюлгенди.

– Магъаналы социал объектлени къурулушларына ачха сакъланнганды. Ала белгиленген болжалда хайырланыргъа берилликдиле. Ол санда Театрланы двореци, онкология ара, Нальчикде 1-чи номерли поликлиника, спортну пятиборье тюрлюсю бла кюреширча комплекс ишлетилликдиле, школла тынгылы жангыртыллыкъдыла, – деп сёз бергенди докладчы.

Къытлыкъгъа да къарамай, озгъан жыл КъМР-гъа энчи болгъанына эс бургъанды ол – КъМР-ни 100-жыллыгъы белгиленнгенди. Байрам жумушладан сора республикада жангы проектле толтурулуп башлагъандыла, экономикада ёсюу болгъанды, социал сфераны ышаннгылылыгъы жалчытылыннганды.

Сёзюню ахырында Улбашланы Мухарбий КъМР-ни Башчысына, Парламентни спикерине, депутатлагъа, министрлеге регионну аллында салыннган буйрукъланы жетишимли толтурууда бирге келишип ишлегенлери ючюн ыразылыгъын айтханды.

Татьяна Егорова сенатор бла байламлыкълагъа бийик багъа бергенди эмда мындан ары да республиканы айнытыуда байламлыкъла кючлениирикдиле ышаннганын айтханды.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

КЕНГЕШ

Бегимле бла буйрукъла къабыл кёрюлгендиле

Къабарты-Малкъарны Правительствосуну Председатели Мусукланы Алий тюнене Правительствону жыйылыуун бардыргъанды. Аны ишине министерстволаны, ведомстволаны, къырал службаланы, муниципалитетлени башчылары эмда келечилери къатышхандыла. Кенгешде сюзюуге онбир бегимни бла буйрукъну проектлерин чыгъаргъандыла, аланы барын да дурус кёргендиле.

Биринчи проект гитче эмда орта предпринимательство бла кюрешгенлеге субсидияла бериу жорукъланы тохташдырыуну юсюнден эди. Аны КъМР-ни экономиканы айнытыу министри **Рахайланы Борис** туура этгенди. Сёз мында социал предпринимательлени реестрине киргенлени эмда жыл санлары жыйырма бешге жетгинчи дери иш къурагъанланы юслеринден барады. Быллай жорукъла алгъын да бар эдиле, алай энди, энчи аскер операциягъа къатышханлагъа онг берир хыйсап бла, ары талай тюрлениу кийирирге оноу этилгенди.

Рахайланы Борис энтта да бир проектин кёргюзтгенди. Ол а республикагъа эмда муниципалитетлеге керек товарланы неда жумушланы бир сатыучудан неда подрядчикден сатып алыуну юсюнденди. Анда кёп энчиликлери болгъанын билдиргенди министр, барын да жик-жиги бла ангылатханды.

Эл мюлк министрни къуллугъун толтургъан **Мачраил Шетов** Къабарты-Малкъарны агропромышленность комплексин айнытыугъа субсидияла бериу жорукълагъа кийириллик тюрлениуле бла къысха шагъырейлендиргенди. Ол жорукъла былтыр 21 мартда 63-ПП бегим бла къабыл этилгендиле. Энди уа ары картофну бла тахта кёгетлени ёсдюрюуге себеплик этиуню къошхандыла. Республиканы быйылгъы бюджетинде анга ачха бёлюнюрюкдю. Дагъыда муниципалитетлени субсидияла бериу жаны бла нормативправолу актларына аз-маз тюрлениуле кийирилгендиле.

Къыйын табийгъат эмда техноген болумланы, сора ала салгъан хата–палахланы кетериуде Къабарты – Малкъар Республиканы Правительствосуну резерв фондундан ачханы хайырланыуну жорукълары тюрлендирилгендиле. Дагъыда КъМР-ни Правительствосуну 2014 жылда 22 апрельде къабыл этилген 77-ПП номерли бегими кючюн тас этгенди. Аланы юсюнден республиканы къурулуш эмда ЖКХ министри **Алим Бербеков** айтханды.

Ол дагъыда жашау журт – коммунал мюлкню къырал информация системасына информация салгъанда, республиканы къырал власть органларыны къайсыларыны къаллай эркинликлери болгъанын туура этгенди.

Саулукъ сакълау министрни къуллугъун толтургъан **Марат Кармов** былтыр къабыл этилген бир къауум къырал келишимлени излемлери тюрленнгенин билдиргенди. Миллетлени ишлери эм жамауат проектле жаны бла министр **Анзор Курашинов** а министерствону коллегиясыны къауууму тюрленнгени бла шагъырейлендиргенди.

Къыйын жашау болумлагъа тюшгенлеге себеплик этиу жаны бла юч проектин урунуу эмда социал къоруулау министр **Асанланы Алим** кёргюзтгенди. Цифралы айныуну министри **Ислам Ашхотов** а телекоммуникацияла бёлюмде ишлеген биригиулеге налогларыны кесегин къайтарыу амал жарашдырылгъанын билдиргенди. Айтханына кёре, ол алагъа санкциялы басым болгъан кезиуде себеплик этерикди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

СЮД ПРИСТАВЛА

Эм башы – инсанланы законлу излемлерин толтуруу

Сюд приставланы Федерал Службасыны КъМР-де Управлениясы былтыр ишини эсеплерин чыгъаргъанды. Ала бла журналистлени ведомствону башчысы Бауаланы Ахмат шагъырей этгенди.

Республиканы сюд приставлары инсанланы эркинликлерин бла законлу излемлерин сакълау мадарлагъа баш магъана бергенлерин чертгенди Ахмат Каллетович, тюбешиую ача. «Сюдню борчну тёлетиу жаны бла оноуларын толтуруу низамны, сюдледе къоркъуусузлукъну жалчытыуну, жууаплылыкъларыбызны чеклеринде соруу-тинтиу жумушланы игилендириу жаны бла мадарла толтурулгъандыла», – дегенди ол.

Битеу тамамланнган ишни хайырындан а приставла былтыр борчлары болгъанладан 4,9 миллиард сомну жыйгъандыла. Битеу да бирге уа ведомствону къуллукъчулары 1,2 миллион толтуруу бегимни сюзгенди. Сёзге, былтыр борчлары болгъанладан 3,7 миллиард сом жыйылгъан эди. Бу жаны бла тарихле 29,7 процентге кёбейтилгендиле.

Толтуруу бегимлени асламы жолда жюрюню жорукъларына бузукълукъла бла байламлыдыла. Былтыр аланы саны 274 мингге жетгенди. Жолда жюрюню низамын сакъламагъанлары ючюн тазир салынгъанладан 192 миллион сом жыйылгъанды. Аны аллында жылда – 170 миллион сом. «Жолгъа кеф болуп чыкъгъан водительледен 11 миллион сом жыйылгъанды. Бу жаны бла ишни игилендирир мурат бла Ич ишле министерство бла бирге байламлыкъла къурауну юсюнден келишим этилгенди. Полициячыла бла рейдле бардырыладыла. Бу жумушла уа низамлыкъны жалчытыргъа, жолда жюрюню жорукъларына бузукълукъланы азайтыргъа себеплик этедиле», – деп белгилегенди Бауаланы Ахмат.

Айлыкъны ишчилеге тёлемей, борч жыйылгъан кезиулени да тамамлагъандыла сюд приставла. Ведомствону оноучусу айтханыча, айлыкъларын алалмай тургъан инсанлагъа 8,1 миллион сом къайтарылгъанды. «Ахыр тёрт жылны ичинде уа айлыкъ ючюн борчну 16 кереге азайтыргъа къолдан келгенди. Быллай жетишимле прокуратура бла бирге тамамланнган жумушланы хайырындан болдурулгъандыла. Аны башламчылыгъы бла ведомствола аралы ишчи къауум ишлейди», – дегенди ол.

Сабийлени эркинликлерин жалчытыу приставланы баш борчларындан бириди. Былтыр ата-аналыкъ борчларын толтурмай, сабийлерин кечиндирирге ахча тёлемегенледен 322 миллион сом жыйылгъанды. Аны аллында жыл – 242 миллион сом. Бауаланы Ахмат айтханыча, ахчаны тёлетгенде, приставла тюрлю-тюрлю законлу амалланы хайырланадыла. Ол санда банкда счётха арест салынады, айлыкъдан тыйылады. «Алай бла уа инсан борчундан къутулалмазлыгъын ангылайды», – деп къошханды ол.

Ёксюз, къарар адамлары болмагъан сабийлени къауумундан инсанланы жашау журтла бла жалчытыугъа да приставла энчи эс бурадыла. Жарыкъландырыу эм илму министерство бла байламлыкъда ишлеп, былтыр бу къауумдан 37 инсаннга фатарла берилгендиле. Жылны аллында быллай толтуруу бегимлени саны 276-гъа жетгенди. Тийишли мадарла толтурулуп, ала 239-гъа дери азайтылгъандыла.

Льготалы дарманла бла жалчытыу иш да къуралыулу бардырылады. Сюдню инсаннга дарман берилирге керекли-сини юсюнден оноулары барысы да толтурулгъандыла.

Сюдню кезиуюнде низамлыкъны жалчытыу иш бийик даражада толтурулгъанды. Битеу да бирге 25 минг сюдню жыйылыуунда законлукъ жалчытылынгъанды, алада бузукълукъла этилмегендиле. Сюдге зор бла 4 минг инсан жетдирилгенди. Жыйылыулада низамны бузгъанлары ючюн 1,1 минг адам административ жууапха тартылгъандыла.

– Управлениянны къуллукъчулары тамамлагъан мадарла регионда тёлеу низамлыкъны игилендиредиле, аны бла бирге уа инсанланы социал излемлерин жалчытадыла. Приставла мындан ары да сюдню оноуларын толтурургъа, инсанларыбызны, жамауатны сейирлерин сакъларгъа хазырдыла, – дегенди ол.

Тюбешиуде сёз «Жумушланы телефон бла тамамлау къауумну» ишини юсюнден да баргъанды. Управлениянны къурау-контроль иш, документле бла жалчытыу эм инсанланы тилеклерин тинтиу жаны бла бёлюмюню башчысы **Абдуллаланы Алийни** айтханына кёре, къауум къуралгъанлы эки жыл озгъанды. Былтыр а анга инсанладан 15 мингден аслам тилек бла тарыгъыу берилгендиле.

- Ол инсанланы соруларына жууапла берир, законланы ангылатыр мурат бла къуралгъанды. Соруулагъа жууапланы сынаулары бютюнда уллу болгъан приставла берединe. Алагъа сёлешип, борч болгъанын бла къалгъанын билирге боллукъдула. Соруулары асламы тёлеу низам бла байламлыдыла, – дегенди ол.

Былтыр а УФССП-ны Нальчикде бёлюмюнде Бирикдирилген ара къуралгъанды. Аны жумушлары бла республиканы районларында жашагъан, алай ишге уа Нальчикге келген инсанла хайырланыргъа боллукъдула. «Приставлагъа соруулары болгъанла ишчи заманда районнга барып, жумушларын тамамлаялмайдыла. Болсада алагъа энди аллай онг Нальчикде къуралгъанды», – дегенди ол.

Ызы бла журналистлени приставлагъа соруула берирге онглары болгъанды. Сёз алиметлени, жашау журт-коммунал мюлк ючюн борчланы, айлыкъны, тёлеу низамлыкъны игилендириуню юслеринден баргъанды.

Тюбешиуге УФССП-ны толтуруу бегимлени хазырлау, излеу, борчлары болгъанланы мюлклерин сатыу жаны бла бёлюмюню башчысы **Хусен Танашев**, сюдню кезиуюнде низамлыкъны жалчытыуну бёлюмюню таматасы **Алексей Свистунов** да къатышхандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ТАПЛАНДЫРЫУ

«Онбиреуллени ышыгъын» жангыртырыкъдыла

Шимал-Кавказ федерал округну айнытыу жаны бла «Кавказ.РФ» акционер общество Минги тауну этегинде белгили «Онбиреуленни ышыгъын» жангыртырыкъды. Биригиуню башламчылыгъы бла бюгюнлюкде мекямны архитектура проекти хазыр этилгенди.

– Бизни баш борчларыбыздан бири 1938 жылда ишленнген эм 1998 жылда кюйген белгили къонакъ юйню алгъыннгы бетин къайтарыргъады. Болсада мекям тюз алгъынча боллукъду деп айтырча тюйюлдю, алай кёпле аны ажашдырмай танырыкъдыла. Аны бла бирге къурулушунда бюгюннгю амалла бла керекле хайырланыллыкъдыла. Саулай алып айтханда, Минги таугъа ёрлегенлеге, МЧС-ни келечилерине не жаны бла да тап болурча эм къоркъуусузлукълары жалчытылынырча мадарла этилликдиле, – деп билдиргенди «Кавказ.РФ» биригиуню таматасы **Андрей Юмшанов**.

Жангыртылгъан мекям 4100 метр бийикликде орналлыкъды. Ол альпинистле жашагъан тёрт къатлы къонакъ юй боллукъду. Аны биринчи къатысында МЧС-ни таулада ишлеген къауууму ишлерикди. Башхаларында уа 120 адамгъа отоула бла бёлюмле къураллыкъдыла.

Специалистле, журтну планын жарашдырырдан алгъа, жеринде болуп, геодезия эм гидрометеорология жаны бла энчиликлеге эс бургъандыла. Ол санда къар юзюлюуден эм ырхыдан сакъланырча амаллагъа да эс бургъандыла. Аны бла бирге «Эльбрус» тау курортну специалистлерини оюмлары да эсге алынгъандыла.

«Кавказ.РФ» биригиуню таматасыны орунбасары **Андрей Казак** айтханнга кёре, инженер ишлени асламысы лыжалада учхан кезиу ачылгъынчы бошалгъан эдиле. Бусагъатда уа ишни тохтатыргъа тюшгенди. Болсада апрель-май айлада, хауа жылыгъа айланса, проектни башларыкъдыла. Къурулушну бардырыргъа бир тюрлю тыйгъыч жокъду, хауа болумну кюйсюзлюгю да эсге алынгъанды. Быйылны тёртюнчю кварталына проект-смета бла байламлы документация хазыр боллукъду.

Эсге сала айтсакъ, «Онбиреуленни ышыгъы» Элбрусда биринчи къонакъ юйдю, саулай Россейде да андан бийикде орналгъаны жокъду. Алтмыш жылны ичинде Минги таугъа чыкъгъан альпинистле, анда туруп, мындагъы хауагъа юйреннгендиле, башхала да солургъа, тёгерек-башха къараргъа чыкъгъандыла.

Былтыр РФ-ни экономиканы айнытыу министрини орунбасары **Сергей Назаров** «Кавказ.РФ» биригиуге МЧС-ни базасы орнатылырча эм коммерциялы объектни борчун толтурурча комплексни жангыртыргъа буюргъан эди. Планнга кёре, ол 2025 жылны ахырына хазыр болургъа керекди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Эл мюлк

Ёсюм сезиледи

Республикада жарашдырыучу эмда аш-азыкъ промышленность предприятияла былтыр ал онбир айны ичинде буруннгу жылны ол кезиуюнден эсе аслам продукция чыгъаргъандыла. Аны юсюнден регионну Эл мюлк министерствосуну билдириуюнде айтылады.

Аш-азыкъ продукцияны юсюнден айтханда, ёсюм 2,9 процент болгъанды, татлы эмда гара суулада уа – 9,5 процент окъуна. Дагъыда он процентге кёп жемиш эмда кёгет консерва, бишлакъ чыгъарылгъанды, сют эмда айран 38,8 процентге аслам болгъандыла.

Хазырланыу башланнганды

Жаз башы келирге кёп къалмагъанды, аны себепли терек бахчачы мюлкледе ол кезиуге аз-аздан хазырланыу башланнганды. Кюнню халине кёре бахчалагъа чыгъып, специалистле тереклени бла юлкюлени эски бутакъларын кесип кетередиле. Бу ишни жылыу келгинчи этерге тийишлиди. Бахчагъа не къадар иги къаралса, тирлик да ол къадар иги боллукъду, дейдиле специалистле.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Жыйылыу

Жаш тёлюню юйретиуню къайгъысын кёре

Волонтёрлукъну айнытыуну ресурс арасында сабийлени бла жаш адамланы «Биринчилени атламлары» битеуроссей биригиуюню КъМР-де регион советини жыйылыуу болгъанды.

Анда сёз бу биригиуню учреждениялада биринчи бёлюмлерин ачыуну юсюнден баргъанды. Аладан бири бу кюнледе 33-чю номерли школда ачылгъанды. Биригиуге кирирге ыразы болгъанларыны юсюнден сабийле

кеслери айтхандыла. Аланы битеу районлада да ишлер муратлары барды.

Жыйылыугъа КъМР-ни жаш тёлюню ишлери жаны бла министри **Азамат Люев** эмда КъМР-ни жарыкъландырыу эм илму министрини орунбасары **Екатерина Мисостова** къатышхандыла.

Жыйылыуну ача, Азамат Люев а бюгюнлюкде федерал эм регион даражалада жаш тёлюню юйретиу жаны бла кёп тюрлю мадарла этилгенлерин, ол санда сабий биригиулени айнытыугъа энчи эс бурулгъанын чертип айтханды. Сабийлени юйретиуге быллай арала уллу себеплик этерикдиле.

Ызы бла жаш тёлюню алгъышларгъа сахнагъа Екатерина Мисостова чыкъгъанды.

– Бу биригиуде хар биригиз да кесигизни жеригизни табып, жамауатха хайырлы боллукъсуз деп ийнанама, – дегенди ол.

Сабийлени бла жаш тёлюню битеуроссей къымылдауу РФ-ни Президенти Владимир Путинни башламчылыгъы бла былтыр къуралгъанды. Анга «Биринчилени атламлары» деген атны бериуню юсюнден оноу организацияны былтыр декабрьде Москвада бардырылгъан 1-чи съездинде этилгенди. Ол ёсюп келген тёлюню бирикдирир, фахмуларын айнытыр, билимлерин ёсдюрюр, алагъа келир кезиуде усталыкъны сайларгъа болушур мурат бла къуралгъанды.

10 февральгъа дери бу организацияны Къабарты-Малкъарда энтта да 5 бёлюмю ачыллыкъды. Алагъа алтыжыллыкъладан башлап, школчула, студентле да жюрюрге боллукъдула.

ХОЛАМХАНЛАНЫ Алима.

Элбрус райондан

Аскер-патриот ниетлени кётюре

Элбрус районда жаш адамланы арасында аскер-патриот сезимни кючлеуню айлыгъы башланнганды. Ол лётчик, авиацияны маршалы, Совет Союзну Жигити деген атха юч кере тийишли болгъан Александр Иванович Покрышкинни – 110, Ленинградны блокадасы кетерилгенли – 80 эм Россейни ДОСААФ-ыны – 96- жыллыкъларына жораланнганды. Кеси да Тырныауузда «Ёмюрлюк отну» эсгертмесине гюлле салыудан башланнганды.

Ызы бла «КъМР-ни юнармиясы» битеуроссей аскер-патриот къымылдауну бёлюмюню айырмалы келечилерин бла преподавательлени грамотала, ыразылыкъ къагъытла эм «Юнармиячы жигерлик» деген белгиле бла саугъалагъандыла. Айны ичинде тамамланыллыкъ жумушла да белгиленнгендиле.

Кавказ ючюн къазауатха жоралап

Быйыл 16-18 февральда Элбрусда «Кавказ ючюн жаныбызны да аямагъанбыз» деген акция-фестиваль ётерикди. Аны КъМР-ни Жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосу бардырады. Ол Элбрусну немисфашистледен къутхарылгъаныны эм Минги тауну тёппесинде СССР-ни Къырал байрагъы орнатылгъанлы 80-жыл толгъанына жораланады.

Акция Шимал Кавказны айнытыу жаны бла «Кавказ.РФ» биригиуню болушлугъу бла бардырыллыкъды. Аны чеклеринде Онбиреуленни ышыгъында, 4050 метр бийикликде, белгили бардланы жырлары айтыллыкъдыла. Аны бла бирге Азау талада гала-концерт ётерикди. Уллу Ата журт урушну кезиую бла толуракъ шагъырейленирча музей да ишлерикди.

Бу жумушну юсюнден КъМР-ни Жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну ТГ-каналында толу хапар табаргъа боллукъду.

Мектеплени игилендирирге алланып

Тырныауузну 3-чю номерли орта школу 1966 жылда ишленнгенди, болсада анга тынгылы ремонт жаланда быйыл биринчи кере этилликди.

Алай бла жуукъ заманда мектепни юй башында къанжаллары, инженер сетьлерин, кабинетлерин да жангыртырыкъдыла. Тыш къабыргъалары да жылынырча этилип, сюртюлюп, омакъ боллукъдула.

Саулай алып айтханда, быйыл «КъМР-ни школларында билим бериую жангыртыу» регион проектге кёре, Быллымны, Нейтринону эм Элбрусну мектеплери жангыртыллыкъдыла.

Жолну тазалагъандыла

Кёп болмай Къабарты-Малкъарны Регионнга оноу этиу арасыны (ЦУР) «Инцидент Менеджмент» системасы социал сетьледе Тырныауузда Мичурин орамны къалын буз басып, шофёрланы, жаяу жюрюгенлени да жунчутуп тургъанын тинтгенди.

Араны келечилери сагъыныльгъан проблеманы юсюнден мычымай Элбрус районну администрациясына билдиргенлеринден сора, жолчула энчи техника бла участокда тийишли ишле бардырып, ол сылтаусуз болурча этгендиле. Энди микрорайонда

жашагъанла эм былайда социал учреждениялада ишлегенле да къоркъуусуз жюрюрча болгъандыла.

Эсге сала айтсакъ, Регионнга оноу этиу ара офис халда ишлемейди, «Инцидент Менеджмент» бир тюрлю соруугъа эс бурур ючюн ол «Telegram», «Одноклассники», «ВКонтакте» социал сетьлени биринде кётюрюлюрге керекди. Ол санда проблеманы юсюнден тынгылыракъ билдирилсе игиди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман хазырлагъанды.

Чемерлик

Адамланы кёллерин жарытханла

Насыпха, жер башында огъурлу адамла асламдыла, аладан бирлери жандауурлукъ ишле бла кюрешедиле. Сёз ючюн, Кисловодск шахарда Текуланы Хасан бла Светлана кеслерини тюкенчиклеринде хакъсыз ашхана ачхандыла. Битеу юйсюзле, ишсизле, ачдан къыйналгъанла биледиле бу юйню. Мында хар шабат кюн элли адам ауузланадыла.

– Байрым кюн этден ашларыма керекли затланы хазырлайма, шабат кюн а сегизни жарымында столовабызгъа келеме, къазауат этип, азыкъла этеме. Сагъат онекиге тылпыулары да чыгъа, жылы ашларымы хар сюйгеннге табакълагъа салып, къуюп башлайма, – дейди Светлана. – Бир келгеннге да: «Не болгъанды санга? Башынгы нек кечиндиралмайса?» – деп сормайма. Атларын окъуна билмейме. Келген эсе – ачды. Мен алагъа соруула берип, жюреклерин чанчытхандан не хайыр? Къолумдан келгенича болушама. Кёзлери жарыйдыла.

Светлананы бла Хасанны юслеринде газетледе жазадыла, телевиденияда бериуле боладыла, поэтле назмула окъуна жазадыла. Не букъдурур кереклиси барды, бир-бир пенсиячыланы ахчалары коммунал тёлеуледен сора жаланда дарманлагъа жетип къалады. Уллу тюкенледе ишлегенле айтадыла: жаланда ётмек бла сют, айран, картоф алгъан ыннала бла аппала аз тюйюлдюе. Ала кёгетлени, этни жылла бла кёрмейдиле. Текуланы Хасан бла Светлана уа алагъа эт ашла хазырлайдыла. Бир айгъа тёрт шабат кюнде сюйгенлерича татыулу азыкъла ашасала, ол да игиди.

Светланагъа элли юч жыл болады, Хасан бла юйюр къурап жашагъанлы уа отуз жыл толгъанды. Белгородская областьда туугъанды, анда ёсгенди. Алай Хасан бла танышханындан сора, уллу сюймеклигини хайырындан, Кисловодск шахаргъа кёчгенди. Жаш бла къыз ёсдюргендиле.Сатыуалыу бла башларын кечиндиргендиле, экиси да тири, жигит адамладыла. Бу огъурлу ишни юсюнден эшитгенле кими ахча, кими уа продуктла бла болушадыла. Текулары адамланы жюреклерин жумушагъыракъ этедиле.

Эки ай мындан алгъа уа Текулары юс кийим да жыйып башлагъандыла. «Не затдан башланнганды бу ишибиз, билемисиз? Бир ынначыкъны юйю кюеди да, юсюне киерге абериси болмай къалады. Битеу Кисловодск жыйгъан эди анга кийимле. Ынначыгъ а: «Манга быллай бир зат керекмейди», – деп, бизге берген эди кийимлени». Биягъы Текуланы тюкенлерини бир мюйюшю кийимледен толады. Энди Кисловодскда биледиле: Текуланы Хасанны бла Светлананы кийимлери болмагъанлагъа болушургъа къолларындан келликди. Бу эки адамгъа битеу шахар ийнанады, ышанады, адамла келип, жюрек ыразылыкъларын билдиредиле.

Не сейир, Текулагъа ашлары, кийимлери жетишгенле да келедиле...бетден бетге бир ушакъ этерге. Жер башында адам жарлыкъдан уллу къыйынлыкъ жокъду. Сёлеширге адамлары болмагъанла биледиле – ала керексиз соруула сорлукъ тюйюлдюе. Экиси да ариу сёзлерин къызгъанмайдыла, хар бир ачлыкъдан неда жангызлыкъдан къыйналгъанланы кёллендиредиле. Бу юйге келген насыпсызла ийнанадыла битеу къыйынлыкъларды да бошалып, жуукъ заманда башха жашаугъа чыгъарыкъбыз деп. Светлана бла Хасанча адамла бар къадарда, дуния да жарыгъыракъ кёрюнеди.

Басмагъа **БАЙСЫЛАНЫ Марзият** хазырлагъанды.

Маданият

Артистлерибизге – ыспас, бюсюреу да

Арт кезиуде жаш тёлюню маданият бла къаршы шагыырей этер мурат бла къыралда кёп тюрлю проектле жашауда бардырыладыла. Аладан бири «Пушкинская картады». Аны хайырлана, акъылбалыкъ болгъан сабийле концертлеге, театрлагъа, кёрмючлеге барыр амал табадыла. Элли, шахарчы школчуланы да онглары бирчады аны жюрютюуде.

Алай бла миллетибизни чыгъармачылыкъ коллективлери да аллай картала бла сабийле концертлеге жюрюрча этип, эллерибизде терк-терк бола башлагъандыла. Кёп болмай программалары бла Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театрны артистлери Хушто-Сыртда болгъандыла. Ала жангы ишленип, къонакъла алыргъа эрттеден да хазыр болуп тургъан эл клубда концерт кёргюзтгендиле.

Элге быллай маданият программа бла артыкъ терк келмеучюлерин эсге алсакъ, артистлерибизге болмагъанча жарыкъ тюбегендиле. Школчула, устазла, эллиле да

халкъыбызда атлары айтылгъан Жангоразланы Мажитге, Мызыланы Аубекирге, Мамайланы Фатимагъа эмда жаш артистлерибиз Байтуугъанланы Светланагъа, Байдаланы Шахимге, Сарбашланы Аскерге эм Гогуйланы Арафатха къарсларын къызгъанмагъандыла. Ала айтхан чам эм лакъырда жырла, назмула да къараучуланы жюреклерине жол тапханлары эслене эди.

Эл школну директору Къожашланы Малик къонакълагъа ыспас этгенди эм ёсюп келген тёлюню арасында алада иги кесек фахмулу сабий болгъанын билдиргенди, жангы клубда тюрлю-тюрлю байрамла арт заманда терк къурала тебирегенлерин да айтханды.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Эсде тутуу

Малкъар халкъны суратлау искусствосуну бек белгили адамларындан бири, сёзсюз, Тёппеланы Хызырды. Ол бийик даражагъа жетерге Хызыргъа сайлагъан ишинде керти усталыгъы, ариулукъну сезе билгени, искусствода кесини энчи тили болушхан эдиле. Хар миллетни кесини бир ызы барды, ол дунияны кесича кёреди, ангылайды. Хызыр таулу дунияны жашы болгъаны себепли, халкъыбызны жанын суратлада кёргюзталгъанды.

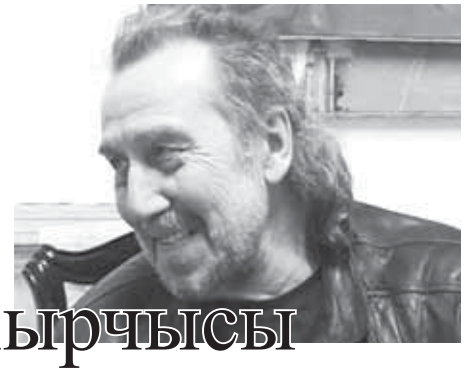

Тауланы бла таулуланы жырчысы

Тёппе улу искусствогъа келген чагъында бизни къыралыбызда миллет суратлау школла къурала эдиле, суратчыла халкъларыны ёмюрлюк хазналарын тинтип, ол чексиз байлыкъны ачыкълап башлагъан эдиле. Баям, Хызыргъа бу жаны бла ишлеген тынчыракъ да болгъан болур, аны атасыны – фахмулу жазыучу Тёппеланы Алимни сынауу да таяннган ташы болгъанды. Хызыр И.Е. Репин атлы сурат, скульптура эм архитектура институтну бошагъанды, алай бийик билим алгъандан сора жолун, темаларын, энчи хатын излеп башлагъанды. Жаш суратчы, битеудуния маданиятны билгени бла чекленмей, не заманда да ёз халкъыны тин байлыгъын да терен тинтгенди, сюйгенди.

Таулула сёзге да устадыла, жомакълада, жырлада, тепсеулерибизде хазыр сыфатла бардыла. Тёппе улуну тарыхыбыз бла байламлы ишлери да, шёндюгю жашауну суратлагъанлары да бир кибик кючлюдюле. Кийизле, юйде хайырланылгъан адырла, таш хунала, къалала, алгъын эллерибиз – барысы да, заман аланы жутмагъанча, кёз аллыбызгъа келедиле, биз алагъа къарап, тоялмайбыз, ынналарыбызны-аппаларыбызны дунияларын тансыкълай.

Тёппе улуну бек сейирлик ишлеринден бири «Кийизчиле» деген суратыды. Анда тиширыула жаланда кийиз этмегенлери баямды, барысы да

«Кийизчиле».

«Кетиу».

бирге жашаугъа кюч берген иш этедиле. Хар бир кийизге салгъан белгилерини магъанасы барды. Къууанч, къыйынлыкъ белгиле, тукъум тамгъала, кёкде жулдузла, ай, кюн – битеу дуния сыйынады кийизлеге! Хау, кийизле кёп халкълада бардыла. Алай хар бирини хайырланнган тюрсюнлери башхадыла, нек дегенде хар миллетни сынауу да башхады.

Таулуланы кийизлеринде боз, мор, акъ, къара тюрсюнле эсленедиле, кёзню къаматхан сары, къызыл эм алагъа ушагъанла жокъдула. Тёппе улу «Кийизчиле» деген суратында таулула сюйген бояуланы хайырланнганды. Тиширыуланы бетлерин, кийимлерин кёргенибизлей, ангылайбыз: таулуладыла. Бу суратда Тёппе улу жарыкъ фахмусуну хайырындан таулу аналагъа хурметин, сюймеклигин толусунлай кёргюзталгъанды. «Кийизчиле» сурат кёп кёрмючледе, шахарлада болгъанды.

Кийизни, Тёппе улудан сора да, башха суратчыла тинтгендиле: ол миллет жашауну шартыды. Хызыр таулуланы юйлеринде адырларына, адамланы кийимлерине эс бурады. Суратчы кертичи болургъа борчлуду, миллет жашауну кёргюзте эсе.

Тёппеланы Хызыр билимли адам эди, ислам диннге, Къураннга да сейири уллу болгъанды. «Сыйрат кёпюр» деген суратында бу дуниядан адам башха дуниягъа къалай кёчгенин суратлагъанды. Исламгъа кёре, ёлюм жокъду, адам бир дуниядан башхагъа кёчеди. Сыйрат кёпюр чач тюк кибик иничкеди, бичакъ кибик жютюдю. Алай тиширыу андан ётюп барады. Хызыр бу суратха кийиз накъышла да салгъанды: ала сыйрат кёпюрде бара тургъаннга кюч бередиле. Жарыкъ-къарангы, кюн-кече, сыйрат кёпюрню башында – жашау, тылпыу, тюбюнде уа – от, ёлюм: Тёппе улу хар адамны да сайлауу болгъанын кёргюзтеди. Гюняхны сайлагъан отда кюеригин билдиреди.

Хызырны битеу суратлары да энчидиле, аланы бир кёрген унутурукъ тюйюлдю, башхала бла да алышындырыргъа онг жокъду. Философия, суратлау искусство, миллет маданият – барысы да бир бирлери бла байланыпдыла. Дагъыда ишлери макъамладан толудула. «Кетиу» деген суратында сау адамла бир бири ызларындан сын ташла болгъанларын кёргюзтеди. Аны ким унуталлыкъды? Игиле, аманла, акъыллыла, акъылсызла, ариула, эршиле – барыбыз да сын ташла боллукъбуз. Тёппе улуну суратларында жашауну жасакълау, омакъландырыу жокъду, ол узакъды жомакъладан, болгъанны болгъаныча суратлайды, хау, къараучуну жюреги да чанчыр, ачытыр, къара сагъышла да бийлерле башын, алай акъгъа акъ деп, къараны эслемегенча этгенден не файда?

Сёзсюз, Хызырны чыгъармачылыкъ ишлерине къарагъанда, аны атасы Тёппеланы Алимни китапларын да эсгересе. Ол къалай сейирди: къан бла байламлы чыгъармачылыкъ. Атасыча, жашы да таулу халкъны жериндан законсуз кёчюрюлген темагъа аслам эс бургъанды. Анга да сейир этерча тюйюлдю. Ол кезиуде бизни миллетибизни толусунлай къуруп кетиуден таулу анала сакълагъандыла. Хызыр ол кезиуню ачыкъ кёргюзтеди: адам тёзалмазлыкъ, чыдаялмазлыкъ, жюрегине сыйындыралмазлыкъ къыйынлыкъча. Сабийле бла къартла къырылгъан жылла. Ийнекле, къойла, башха малла иесиз къалып, жунчугъанлары къараучуну титиретеди.

Тауда адамла малчылыкъ бла кечиннгендиле, аны себепли алагъа къарамай, аш- суу бермей бир заманда да къоймагъандыла. Дорбунда сюрюню сакълап ит, ала барысы да ачдан ёлгенлери шёндю окъуна айтылса, биз кёз жашларыбызны тыялмайбыз. Тёппеланы Хызыр а таулуланы машиналагъа жюклеп элтип кетгенде, малланы ёксюзлюклерин, алагъа да жетген къыйынлыкъны кёргюзтеди. Хызыр адамланы эм аланы малларын бир бирлеринден айырмайды, аны кёчгюнчюлюкге жораланнган суратында таула, эл, адамла, малла – барысы да бирча къыйынлыкъны къапханындадыла.

Тёппеланы Хызыр таулуланы дунияларын тауланы юсю бла ачыкълайды. Къатылыкълары да – тауладан, ёхтемликлери да аладан. Адам жашагъан жери бла байланып къалады, аланы бир бирден айырырча онг жокъду. Хызыр таулуну бла тауланы бирликлерин суратлау искусствону амаллары бла кёргюзтгенди.

Фахмулу суратчы эди Тёппе улу, алай аны дагъыда бир иши бар эди – устазлыкъ. Нальчикде Искусстволаны колледжинде да ишлегенди, Тюркге кёчгенинден сора да жаш адамланы юйретиуюн бардыргъанды. Тюрк жыллырында этген ишлеринде ислам дин кёбюрек эслененди: межгитле, дин бла байламлы белгиле.

Тёппеланы Хызырны автопортретлеринде биз кесини ич дуниясына кетген адамны кёребиз, алай болмаса, ол чыгъармачылыкъ ишлеринде аллай бийик жетишимлеге да жетмез эди.

Аны Нальчикге къайтыргъа умуту бар эди, айхай, жашауу зансыз юзюлюп къалгъанды. Алай, суратчы ёлгенден сора, КъМР-ни Миллет музейинде болгъан кёрмюч ол кеси бери къайтханча кёрюнненген эди. Бек фахмулу болгъанлыкъгъа, ол саугъа излемегенди... суратчыгъа керекмидиле ала? Бек керекли ишин ол толусунлай тамамлагъанды: дуниягъа таулу халкъны жашауну юсюнден сейирлик суратла саугъалагъанды.

АППАЙЛАНЫ Жаухар, искусствовед.

Жандауурлукъ

Къолларындан келгенни аямайдыла

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коковну** буйругъу бла Бахсан районда энчи аскер операциягъа (СВО) мобилизация бла чакъырылгъанлагъа эм аланы юйюрлерине да тийишли болушлукъ тапдырылады. Аны юсюнден бизге муниципалитетни администрациясыны пресс-службасындан билдиргендиле.

Аскерчилени юйюрлери жунчумазча районда уллу иш бардырылады. Администрацияны келечилери алада болум бла шагъырейленедиле. Анга кёре тюрлю-тюрлю болушлукъ тапдырадыла. Ол санда 5-11-чи классла окъугъан сабийлери хакъсыз жылы аш бла жалчытылынырча мадар этилгенди. Андан сора да, сабий садлагъа хакъ тёлеуден эркин болгъандыла.

Администрацияны келечилери право соруула бла байламлы эсгертиуле тапдырадыла, коммунал тёлеулени жабаргъа, жер юлюш къоллу болургъа да болушадыла.

Эсге сала айтсакъ, Жангы жылны аллында Жанхотия, Куба-Таба эм Тёбен Куркужинде аскерчиле жашагъан бир къауум юйюрге кёк отлукъ тартылырча мадар этилгенди. Аны бла бирге энчи операцияда борчларын толтургъан жюзден аслам инсаннга саугъала да берилгендиле. Районну администрациясы эллени таматалары бла бирге ата журтларын къоруулагъан жерлешлерин терк-терк жокълайдыла эм къолларындан келгенича болушлукъ этедиле.

Жыл башланнганлы районну билим бериу учреждениялары, жамаат биригиулени эмда уллу кёллю болмагъанланы кючлери бла жылы кийимледен, адамгъа биринчи керек абериледен, аш-суудан эки тонна чакълы ашыргъандыла. Аны бла чекленип къалмай, жыйылгъан ахчагъа «УАЗ 424» санитар машина да алгъандыла. Саулай алып айтханда, бюгюнлюкде район 8,5 миллион сом багъасы болушлукъ этгенди. Анга энчи къолладан тюшген эм бюджет ахча да киреди.

Бизни корр.

Жетишим

Бизникиле – алчыланы санында

Красноярск шахарда алгъаракъда дзюдодан битеуроссей турнир ётгенди. Анга 23 жыллары толмагъан спортчула къатышып, кеслерини усталыкъларын ачыкълагъандыла. Къабарты-Малкъардан ол эришиуледе тренерле Дмитрий Ивановну бла Андзор Апхундовну сохталары Гайыланы Омар (100кг), Хажметов Кантемир (81кг) эм Кодзов Кантемир (66кг) кеслерин кёргюзтгендиле.

Жашла барысы да кеси аурлукъларында финал сермешлеге дери жетип, алада биринчиликлени ычхындырып, «кюмюшлеге» тийишлиле болгъандыла.

Билдириу

Болушлукъ керекди

Бахсан шахарда жашагъан Тхакахов Темир Нургалиевичге болушлукъ керекди.

Ол 1986 жылда туугъанды, аны къан бла байламлы аз тюбеген аурууу барды. Анга багъар ючюн, костный мозгну кёчюрюрге керекди. Россейли эм дуния тизмеледе да донорла табылмайдыла. Анга жуукъ жетмеген эмда аны къанына 100 процентге келишген адам изленеди.

Саусузгъа болушур ючюн 4 миллилитр къан берирге керекди. Аны бла уа жаланда ол саусузгъа жарарыгъын бла къаллыгъын билликдиле. Къанны Нальчикде Тарчоков орамда, 12-чи номерли юйде орналгъан «Къан алыучу службада» аладыла. Аны берир ючюн, ары паспорт эмда СНИЛС бла келирге керекди.

Къан берген адам В эмда С гипатитден, диабетден, СПИД-ден, сифилисден аурумазгъа керекди. Анализлени эсеплери донорлукъну россейли тизмесине киредиле эмда анда сакъланадыла. Къаныгъыз жарагъаны ачыкъланса, Москвагъа барыргъа тюшерикди. Анда уа тийишли медицина тинтиуле бардырадыла эмда къандан 150-200 миллилитр аладыла.

Къан алыу къоркъуусузду эмда хатасызды. Доноргъа жол хакъы, къонакъ юйде тургъан кюнлери да тёленедиле. Къанны бюгюн берсегиз, тамбла биреуню жашауун сакъларыкъсыз.

УФСБ

Эркинлигине чек салынырыкъды

Экстремизмге къажау мадарланы чеклеринде Россейни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениясында къуллукъ этгенле республиканы инсаныны аманлыкъ ишин тохтатхандыла. С.Кудаев социал сетьледе экстремизм чакъырыула бла суратла басмалагъанды, деп билдиргендиле бизге кюч ведомствону пресс-службасындан.

Нальчикни шахар сюдю С.Кудаев РФ-ни УК-сыны 280-чи статьясыны 2-чи кесегине бузукълукъла этгенин тохташдырыгъанды. Сюдню оноуу бла аны эркинлигине эки жылгъа чек салынырыкъды. Дагъыда анга жылны ичинде сайтлада электрон эм информация-коммуникация сетьледе ишлерге жарамагъаны да тохташдырылгъанды. Сюдню оноуу кючюне киргенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Болум

Жарсыуну сылтауу – эссизлик

Элбрус излеу-къутхарыу отрядны дежурныйине Минги тауда 3500 метр бийикликде лыжачыладан бири буз ыраннга кетгенини юсюнден билдириу келгенди. Тохташдырылгъаннга кёре, ол белгиленнген ызны чеклеринден чыгъып учаргъа сюйгенди.

Къыйын болумгъа тюшгеннге болушлукъгъа 3 къутхарыучу атланнгандыла. Насыпха, ала аны терк табып чыгъаргъандыла. Жарсыугъа, ол, аркъасына хата жетип, ёлгенди.

Ол 1975 жылда туугъан Ростовдан келген турист эди. Къутхарыучула аны Азау талагъа тюшюрюп, медиклеге бергендиле. Ишни болуму тинтиле турады, ёлюмню сылтауун да тохташдырыу жаны бла жумушла тамамланадыла, –деп билдиргенди РФ-ни МЧС-ини КъМР-де Баш управлениясыны пресс-службасыны таматасы Кантемир Беров.

Къутхарыучула лыжала бла учханладан белгиленнген ызладан тышына чыкъмазларын тилейдиле. Нек дегенде, аллай эссизлик аланы жашауларын юзерге боллукъду.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Эришиу

Жорукълагъа гитчеликден тюшюндюрюу

Къашхатауну Маданият юйюню китапханасында ишлегенле «Керти сёз» деген ат бла адабият конкурс бардыргъандыла. Анга республиканы кёп районларындан да иги кесек жаш адам къатышхан эди. Бу кюнледе уа аны эсеплери чыгъарылгъандыла. Анга жораланнган жыйылыугъа Россейни Ич ишле министерствосуну Къырал автоинспекциясыны Черек районда бёлюмюнде къуллукъ этгенле да чакъырылгъандыла. Ала конкурсха къатышхан жашлагъа бла къызлагъа жолда къоркъуусуз жюрюню жорукъларын, белгилени да юслеринден шарт юлгюле келтирип ангылатхандыла, ата-аналагъа уа сабийлерини кийимлеринде къарангыда кёрюнюрча белгиле тигерге неда жабышдырыргъа кереклисин эсгертгендиле.

Дагъыда полициячыла жашлагъа бла къызлагъа жол жанларында сюелген белгилени къайсылары не магъананы тутханларын билдиргендиле, машинада баргъанда къоркъуусузлукъну жорукъларына сакъ болургъа кереклисин да ангылатхандыла.

Тюбешиуню ахырында уа полицияда къуллукъ этгенле бу ишге къатышхан хар кимге да кече кёрюннген белгилени бергендиле, сабийле бла бирге суратха да тюшгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Жашау халла

Кюндешлени оноулары

Алгъаракълада, аяз ётдюрюп, бираз аурукъсунуп, элде докторгъа бардым. Врач келмегенди, беш-алты тиширыу сабийлери бла турадыла. Бирини къоюнунда къагъанакъ барды. Ол шинтикде олтуруп турады. Аны къатында бош жер бар эди да, алайгъа чёгеме.

Мен аны танымадым. Элибизге тышындан келген келинди. Кёп болмай келгенликге, ариу къылыгъы, кесини жюрюте билгени, иш кёллюлюгю бла атын иги бла айтдыргъанды. Аны таныгъан анала: «Мени юйюме да быллай бир тюшсюн», - демей къоймайдыла.

Бу тиширыучукъ биринчи юйдегисинден айырылгъан жашха келгенди. Аны тоюнда да болгъанма. Энди уа сабийчиги да барды. Заман дегенинг къалай терк кетеди.

Тиширыула бир бирлери бла хапарлашадыла, сабийле отоуда ары-бери чабып ойнайдыла. Бираздан тыш эшик ачылды да, юч-тёртжыллыкъ къызчыгъы бла бир тиширыу кирди отоугъа. Къызчыкъны кёзлери къызарып, бурун суу этип, жётели да барды. Ол, бир-эки да чючгюрюп, алгъа ётдю, ызындан анасы кирди.

Барыбыз да алагъа къарадыкъ. Тиширыуну кёзлери да мудахдыла, кеси да бираз абызырап тургъаннга ушайды. Ол босагъадан ётюп, къызчыгъын да кесине къысып, бир мюйюшге сюелгенди. Врачны сакълап тургъанла уа: «Кюндешле, кюндешле», - деп шыбырдайдыла.

Жанымда олтургъан келинчик къатынла кимлени юслеринден айтханны ангылагъан болур эди, анасы бла къызчыкъгъа бираз къарай кетди да, ёрге къобуп, аланы алларына барып, бир зат да айтмай, тиширыуну къолундан тутуп, кесини жерине олтуртду. Сора сабийни анга берди. Кеси уа къызчыкъны къоюнуна алып, кёп къарады анга.

Врачны сакълагъанла, уллусу-гитчеси да, бир таууш этмей къарайдыла. Сабийле окъуна ары-бери чапханларын тохтатхандыла. Кюндешлени ахыры не бла бошалыр деп сакълайдыла.

Шошлукъну тыш келинни ауазы бузду. Къызчыкъны бетине къарай: «Нечик ушайса атанга? Кёзлеринг, къашларынг да аныкъыла. Ма, бу мангылайчыгъынг да. Атангы бир кёрген, сени сормай танырыкъды. Сенден алгъа ёлейим, кесинг да нек ауруп къалгъанса?» - деп, сабийни кёзлерин кезиу-кезиу уппа этди.

Биз а анга сейир этип тынгылайбыз. Тюзюн айтханда, бу эки тиширыу кюндешле болгъанларын ангылагъандан сора, араларында къайгъы болмаса эди деп турабыз. Къызчыкъны да кесине къысханлай, гитче кюндеш таматасыны аллына келип, дагъыда былай айтды.

- Адамгъа жашауунда кеси сюймеген кёп затлагъа тюберге, аланы сынаргъа тюшеди. Эки иги адам бир бирлерин сюйюп юйюр къурасала да, келишалмай, айырылып да къаладыла. Ол къуру санга тёре тюйюлдю. Мен сени бюгюннге дери, атынгы айтып эшитген болмаса, кёрген а этмеген эдим. Энди уа кёргениме ыразы болдум. Тынч, жууаш адам кёрюнесе. Биринчи юйюнг чачылгъанлыкъгъа, жашаудан тюнгюлюп къалма. Алыкъа жаш адамса. Ишге да чыкъ жамауатха да къошул. Аллах айтса, акъылынг, къылыгъынг келишген адамгъа жолугъурса, жангы жашау къурарса. Къызчыкъны уа алып кетерикме. Кесим къарарыкъма. Жашыма хаппа хазыр эгечди. Сабий тукъумунда ёсерге керекди. Тукъумунда ёсмеген сабий насыплы болмайды. Санга уа бара-бара турур. Заманы жетсе, эрге барыр. Жашауунгу анга жоралагъанлыкъгъа, ол юйюр къурар, сен а кесинглей къалырса. Аны къайгъысын шёндюден эт. Къызчыкъ ючюн а арталлыда жарсыма. Биз ашагъандан ашар. Сени къоюнунгдагъындан аз кёрмезме.

Сейир-тамаша болуп, жаш адамны акъыллы сёзлерине тынгылап турдум. Кертиси бла да, акъыл жашдан къартдан болмаз – башдан болур. Тынгылап турдум да, ахыры не бла бошалырын сакъламадым, чыгъып кетдим. Жюрегим а келинчик айтханлай болуруна ыразы эди.

Къауум кюн озгъан болур эди андан сора, эл ичинде орам бла бара тургъанлай, ол тиширыугъа дагъыда жолукъдум. Баш иеси бла келе тура эди. Сабий арбачыкъны тюртюп келедиле. Алларында уа, тюз да акъ гебенекге ушаш, акъ жыйрыкъчыгъы бла къызчыкъ секире, ойнайкюле. Эр киши бла тиширыу анга къууанып, бир бирлерине ышарадыла.

Экинчи орам бла бир жанына бурулуп кетдиле. Нечик насыплыла эдиле: ата, ана, сабийле да.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Хычыуун тюбешиуле

Республикабызны юсюнден – огъурлу сёзле

ЛДПР битеуроссей политика партияны Черек районда координатору Газаланы Масхут алгъаракълада, шуёхларындан бири чакъырып, Краснодарда болгъанды. Шахарны эм ариу къонакъ юйлеринден биринде ол шуёху бла бирге белгили поэт, жырчы эмда композитор Вячеслав Малежик бла тюбешгендиле.

«Бизни тауча сёлеше тургъаныбызны эшитип, аты кенг белгили артист къатыбызгъа келип, танышыргъа сюйгенин айтады. Биз Къабарты-Малкъардан, Нальчик шахардан келгенибизни билгенден сора уа, Вячеслав Малежик ышарып, мындан бир талай жыл бизни аламат республикабызгъа келирге насыбы тутханын, ариу шахарыбызны орамлары бла жаяу айланнганын, анга къайда да огъурлу, ишни сюйген, къонакъбайлы адамла тюбегенлерин да уллу сюймеклик бла эсгергенди. КъМР-ни ара шахарында болгъан кюнлери аны эсинде ёмюрге къалгъандыла»,– деп хапарлайды Газаланы Масхут.

Бир ненча жыл мындан алгъа Вячеслав Малежикни саулугъу осалгъа кетип, чыгъармачылыкъ иш бла кюрешгенин да къоюп, телевидениягъа чыкъмай тургъанды. Энди саулугъу игиге айланнганды. Бусагъатда уа аны ара телевидениянны бериулеринде кёрюрге, жангы жырларын эшитирге да боллукъду.

– Ушакъ эте келгенибизде, Вячеслав Малежик юй бийчеси бла Кисловодскде санаторийледен биринде солургъа, саулугъун да кючлендирирге бара туруп, Краснодарда тохтагъанын да айтханды,– деп да къошханды Газа улу.

Андан сора да, мени ушакъ нёгерим аты кенг белгили артистге бизни республикабызны, аны адамларын да кёп огъурлу сёзле бла эсгергени ючюн ыспас этип, мындан ары да чыгъармачылыкъ жолунда жетишимле, узакъ ёмюр, саулукъ да тежегенди. Бюгюн да, жаш заманларындача, аны жырларын билгенлерин, сюйгенлерин, алагъа тынгылагъанларын да чертип айтханды.

Бу тюбешиу эсде къалыр ючюн а, ала бирге суратха да тюшгендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: (солдан онгнга) Биттирланы Алим, Вячеслав Малежик, Газаланы Масхут.

СЁЗБЕР

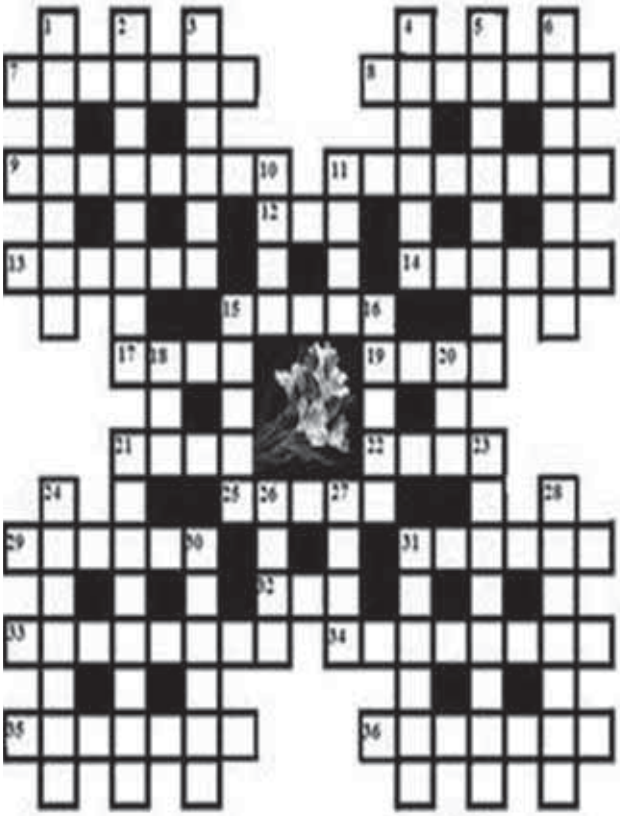

ЭНИНЕ: 7. Къурт-къумурсхаты тюрлюсю. 8. Жюрюу деген магъанада жюрюген сёз. 9. Болушлукъ тилей айланнган. 11. Ижевскде жашагъан, ол тамырлы адам. 12. Грециягъа таулула алай айтадыла. 13. Аны бла басхан тылынг иги кёбеди. 14. Жюрекге къанат берген зат. 15. Таулу эр киши ат. 17. Эпосну жигити. 19. Улоу. 21. Ийнакъ ёсген. 22. Жылкъы. 25. Эрттеги сауут. 29. Дагъыстанда миллет. 31. Жаратылгъан деген магъанада келген сёз. Аллай адам ат да барды. 32. Саулай къууурулгъан къой эт. 33. Къоншулагъа чыгъарылгъан юлюш. 34. Бахчада уякъ урлукъгъа бёлюннген жер. 35. Адамны, малны да чыгыр этген ауруу (лишай). 36. Зор бла адамдан аны затын алыу.

ЁРЕСИНЕ: 1.Сатыу этерге уста адам. 2. Юйге жарыкъ берген зат. Зумакъулланы Танзиляны ол аты бла китабы барды. 3. Юйюкген жюн. 4. Эрттегили хуржун. 5. Адамланы къууанчларын, ыразылыкъларын билдирген шарт. 6. Туристле бек сюйген азия къырал. 10. Эрттегили ийнаныула. 11. Ислам динни тутханланы биригиулери. 15. Дарий къумачны тюрлюсю. 16. Чачха тизгин салгъан зат. 18. Жер ёлчеуню ингилизлиле хайырланнган мардасы. 20. Татлы аш. 21. Бир затны эсге салыу. 23. Кеси юлюшюн алалмагъан, тёгерекге къарап айланнган адам. 24. Таш чигинжича, сагъышына батып тургъан адамгъа айтадыла алай. 26. Таулу эр киши ат. 27. «Эркин» деген магъанасын жюрютген башха сёз. 28. Сен эндиге дери билмеген хапар. 30. Чилле не окъа халыдан согъулгъан токъмакъ. 31. «Сейирлик» деген сёзню синоними.

Газетни 10-чу номеринде басмаланнган сёзберни жууаплары:

Энине: 5. Нарат. 6. Татах. 9. Алгъыш. 11. Солтан. 12. Къалкъан. 15. Ууаз. 17. Базыныу. 18. Орокъ. 19. Аманат. 20. Балата. 24. Амин. 25. Алтайлы. 26. Нарт. 29. Тарпан. 30. Даргин. 31. Ырпыс. 33. Артыкъ. 34. Къумыс.

Ёресине: 1. Къармакъ. 2. Гара. 3. Гъарш. 4. Чардакъ. 7. Агъырыкъ. 8. Соруу. 10. Карат. 13. Къазахлы. 14. Чыранла. 16. Заман. 18. Олтан. 21. Уммай. 22. Къатапа. 23. Артиш. 27. Габара. 28. Харбыз. 31. Ышыкъ. 32. Сеул.

Кёрмюч

Нартла журтуну хазналары бюгюннгю суратчыланы ишлеринде

Бу кюнледе Суратлау искусстволаны А. Л. Ткаченко атлы музейинде «Нартла журтуну хазналары» деген ат бла сурат кёрмюч бардырылады. Аны Къабарты-Малкъарны, Къарачай-Черкесни да маданият министерстволарыны болушлугъу бла регионла аралы маданият эм жарыкъландырыу совети, Къабарты-Малкъарны, Къарачай-Черкесни художникле союзлары къурагъандыла.

Кёрмючню ачылыууна эки республиканы да интеллигенциясы, санат, маданият келечилери, журналистле, устазла, школчула, башха жамауат да келгендиле. Аны КъМР-ни маданият министрини орунбасары Къарчаланы Аминат ачханды. Ол, келгенлени бу кёрмючню ачылгъаны бла алгъышлап, аны магъанасы бюгюн къалай терен болгъанын чертгенди. «Нарт эпос – битеу да кавказ культураны эсгертмесиди, бизни барыбызны да хазнабызды, – дегенди. – Эртте заманладан башлап, бюгюнге дери художникле аны жигитлерин – нарт батырланы – суратлап келгендиле. Бу кёрмючде Къарачай-Черкесни бла Къабарты-Малкъарны художниклери эрттегили махтаулу эпосубузну къалай кёргенлерин ачыкълагъандыла».

Республиканы Парламентини депутаты Бечелланы Людмила, кёрмючню энчи магъанасын белгилеп: «Бу бизни тамырыбызды. Биз бюгюн сабийликден эшитген нарт батырларыбызны кёребиз. Тамырларыбызгъа къайтыу – бек уллу ишди. Мында зал не заманда да толу болурун сюеме. Бютюнда жаш адамла келселе игиди, эрттеги тарыхыбызны билирча», – дегенди эм музейге Пушкин карта бла келирге боллугъун да чертгенди.

КъЧР-ни илмусуну сыйлы къуллукъчусу Тамбийланы Бурхан Къарачайгъа, Малкъаргъа да бу иш энчи болгъанын – биринчи кере этилгенин белгилегенди: «Бу кёрмюч Нарсанада баргъан, нарт эпосха аталгъан семинарда тамыр алгъанды. Аны башда айтылгъан советни учредители Жабелланы Лидия къурагъан эди. Кёрмюч алда Черкесскде баргъанды, энди Нальчикде ачылады. Сау болсунла халкъыбызны бу уллу хазнасына эсибизни бурдурабыз деп, кёрмючню къурагъанла», – дегенди.

Къабарты-Малкъарны Художникле союзуну председатели Жанна Канукова, кёрмючню къурагъанлагъа ыспас этип: «Мында аламат суратланы асламысы нарт эпосха аталадыла. Ол энчи белгилерча шартды. Хар ким да кесини тамырларын билирге керекди, билип, аланы ызындан келгенлеге ётдюрюрге», – дегенди.

Поэт Табакъсойланы Мухтар сагъынылгъан совет кёп ишге кёлленнгенин, алай а баш жумушуна къарачай-малкъар халкъ эпосну кенг жайыуну санагъанын айтханды. «Бу кёрмючде художникле нартланы ариу дунияларын суратларгъа итиннгендиле. Нарт эпосну билиу сабийлени адамлыкъгъа юйретиуде бек керекли дерсди», – деп, бу кёрмючню этерге болушханы ючюн эки республиканы да маданият министерстволарына ыразылыгъын айтханды.

Советни председатели Къочхарланы-Биттирланы Людмила художниклеге илхам, иги ишле, къараучулагъа да саулукъ, мамырлыкъ тежегенди эм быллай байрамла бизни халкъларыбызда энтта да кёп болурларын сюйгенин билдиргенди.

Къарар затла уа бар эдиле – къарачай-малкъар жигитлик эпосха аталгъан живопись, графика суратла, къол усталаны ишлери – жюзден артыкъ чыгъарма. Художниклени къайсы бла да ушакъ этер онг да болгъанды ол кюн кёплеге.

Тамбийланы Бурхан: «Къарачайдан бу ишлени авторлары бары да келалмагъандыла, КъЧКъУ-ну доценти Хубийланы Ахмат, Къарачай-Черкесни сыйлы художниги Маршенкъулланы Руслан, дагъыда юч жаш художник келгендиле. Мен, художник, алда быллай темагъа сурат ишлемегенме, асламысында акварель бла табийгъатны суратын этгенме. Журтубайланы Махтини бла Будайланы Назирни бир кюн таныгъанма мен. Малкъаргъа аланы бетлери бла къарарча, ма аллай сейир адамла эдиле экиси да. Махти айтып тургъанды, татыуун ангыласагъыз, сиз бу эпосубузну сансыз этип турлукъ тюйюл эдигиз деп.

Сурат ишлеу санатда тематикагъа кёре жазылгъан сюжет ызны белгилеу бек къыйын ишледен бириди. «Къарашауай бла Гемуда» деген суратны этгенимде, ма бу башха суратлада да Жабелланы Лидия бла Журтубайланы Махтини къыйынлары уллуду. Не кийгендиле нартла? Къаллай сауут жюрютгендиле? Къалай жашау мадар этгендиле? Соруула кёп эдиле. Лидия кеси сабийле ангыларча китап жазгъанды нартланы юслеринден. Анга сурат эт деп тилегенинде, мени хунерим жетерик эсе деп, бир-эки сурат этген эдим. Ары салгъанды аланы.

Ма алай, Лидияны башламчылыгъы, аны мадарымлыгъы, тынчсызлыгъы бла барыбызны да, жаш художниклени да жыйып, бир бирибиз бла танышдыргъанды, семинар бардырып, нартла жашауу бла шагъырей этгенди.

Ма бу сиз кёрген кёрмюч алай къуралгъанды, суратланы асламысы ол жыйылыудан сора жазылгъандыла. Быллай ата-бабаладан хапар айтхан кёрмючле бизни маданият байлыгъыбыз тас болмазына себеплик этедиле. Бу ишни башы – нарт эпосубузгъа эс бурулуп башланнганыды», – дегенди.

Ол кюн музейде Ташлы-Таланы «Ийнар» жыр къауууму нарт жырланы айтханды, Башийланы Фатима къобуз, Мусукаланы Жамиля уа къыл къобуз сокъгъандыла.

Кёрмюч 12 февральгъа дери ишлерикди.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

«Ёрюзмек бла Сатанай». Ахматланы Леуан.

«Къарашауай бла Гемуда». Тамбийланы Бурхан.

«Сосурукъну туугъаны». Хочуланы Арсен.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - **42-63-01**. Баш редакторну орунбасарлары - **42-38-21**, **40-04-82**. Жууаплы секретарь - **40-03-24**.
Секретариат - **40-93-62.** Корректорла - **42-63-52.**

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда **2016** жылда **19 декабрьде** регистрация этилгенди.
Регистрация номер —**ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893**

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр эттенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кёре **19.00** сагъатда къол салынады.
20.00 сагъатда къол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мусукаланы Сакинат - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2,3,10-чу бетле), Геляланы Валя (4,10,11,12-чи бетле) – корректорла.
Тиражы **1712** экз. Заказ №**207**
Багъасы эркинди.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru